

UYGULAMALI YARA BAKIM KURSLARI / 2025-2026

3-4 NİSAN 2026 / GÜLHANE EĞİTİM ARAŞTIRMA HASTANESİ

Yaranın Arka Planını Düzeltmek Endokrinolojik Yaklaşım ve Metabolik Kontrol

Dr Adile Begüm Bahçecioğlu
Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Endokrinoloji ve Metabolizma Kliniği
04.04.2026, Ankara

Metabolik Değerlendirme

“Yaranın iyileşmesi sadece lokal değil,
sistemik bir metabolik süreçtir.

❖ Glisemik Kontrol

- HbA1c (son 3 ay)
- Açlık / tokluk glukoz paterni
- Hipoglisemi öyküsü (özellikle yaşlılarda)

❖ Kan Basıncı Kontrolü

❖ Lipid Profili Kontrolü

❖ Beslenme–anabolik durum

- Albümin, prealbümin
- Kilo kaybı, sarkopeni
- Protein alımı

❖ Eşlik eden metabolik faktörler

- Anemi (Hb)
- Böbrek fonksiyonu (eGFR)
- Vitamin D, B12 (özellikle nöropati)

Glisemik Kontrol

Glisemik Kontrol Neden Önemli?

Hiperglisemi

- ↓ Nötrofil fonksiyonu
- ↓ Fagositoz
- ↓ Kemotaksis
- ↑ Enfeksiyon riski

İmmün Sistemde Baskılanma

Klinik Sonuç:

- Gecikmiş yara iyileşmesi
- Artmış enfeksiyon ve amputasyon riski

Yara İyileşmesi

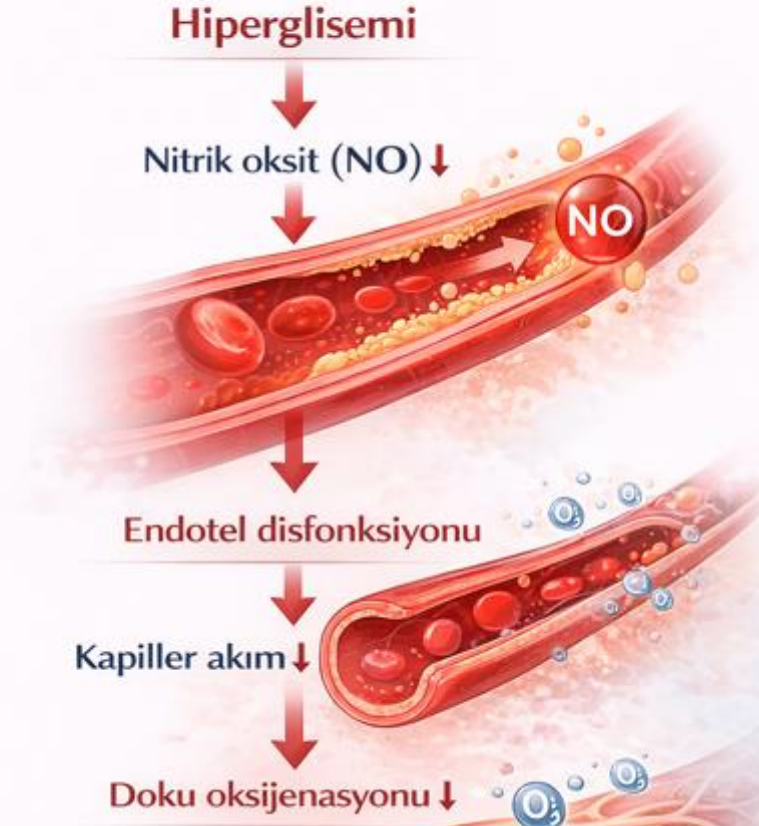
- ↓ Fibroblast aktivitesi
- ↓ Kollajen sentezi
- ↓ Anjiyogenez
- ↑ Kronik inflamasyon

Hiperglisemi yarayı kronik hale getirir

Hiperglisemi yarayı kronik hale getirir

Glisemik Kontrol

Mikrosirkülasyon ve Yara İyileşmesi

Sonuç:

- ⚠ Doku hipoksisi
- ⚠ Yara iyileşmesinde gecikme
- ⚠ Enfeksiyon riski artışı

Glisemik Kontrol

Yara yönetimi sırasında glisemik kontrol $\neq$ Kronik diyabet yönetimi

Genel yara iyileşmesi için

- **HbA1c hedefi:**
%7–8 (çok katı değil, güvenli)
- **Açlık glukoz:**
100–140 mg/dL
- **Postprandiyal:**
<180 mg/dL

Aktif enfeksiyon / cerrahi öncesi

- **Hedef aralık:** 140–180 mg/dL
- <110 mg/dL **istenmez**

(hipoglisemi riski)

12. Retinopathy, Neuropathy, and
Foot Care: *Standards of Care in
Diabetes—2024*

Diabetes Care 2024;47(Suppl. 1):S231–S243 | <https://doi.org/10.2337/dc24-S012>

Glisemik Kontrol

- <110 mg/dL istenmez (hipoglisemi riski)

Glisemik Kontrol

Glisemik deęişkenlik

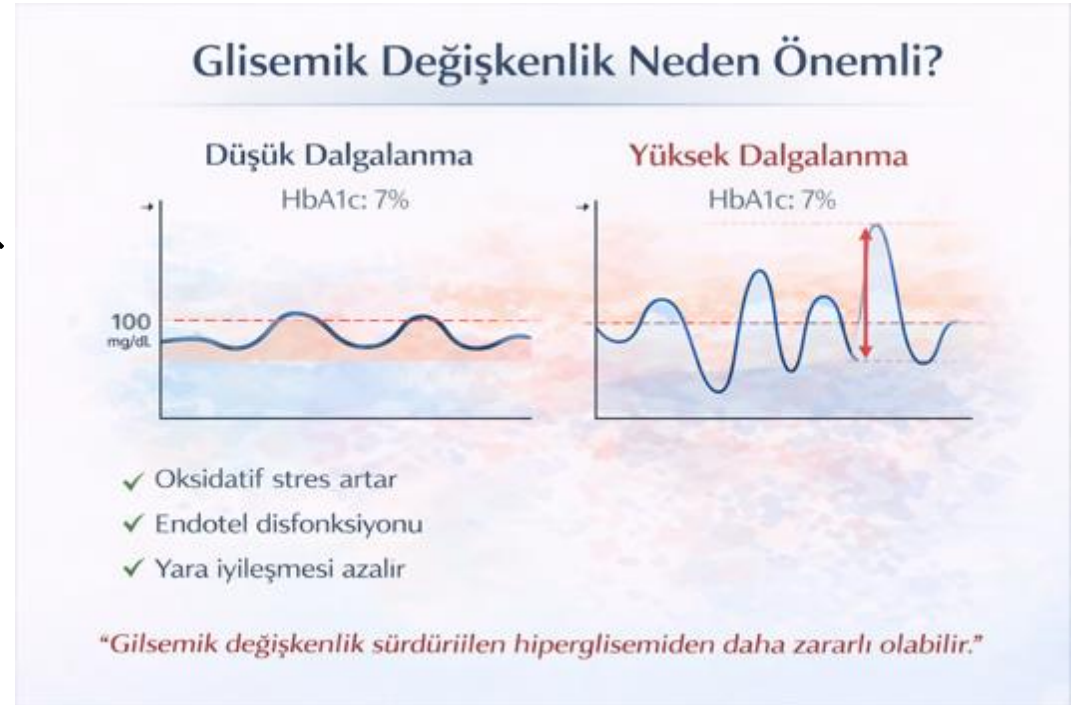
- Glukoz dalgalanmaları (yüksek ↔ düşük)

Patofizyoloji:

- Oksidatif stres ↑
- Endotel disfonksiyonu ↑
- İnflamasyon ↑

Klinik etkiler:

- Yara iyileşmesi ↓
- Enfeksiyon riski ↑
- Vasküler hasar ↑

Glisemik Kontrol

- Tercih edilen tedavi: **insülin**
- Anabolik etki
- ↑ Protein sentezi ↑ Fibroblast aktivitesi ↑ Kollajen üretimi ↑ Anjiyogenez ↑ Nötrofil fonksiyonu
- Bazal–bolus rejim, gerekirse IV infüzyon
- Enfeksiyon ve cerrahi stresinde **en öngörülebilir ajan**

“Diyabetik ayakta insülin başarısızlık değil, geçici fizyolojik gerekliliktir.”

Glisemik Kontrol

İnsülin Tedavisinin Esnekliği

İnsülin: Hastane ortamında altın standart

- ✓ Enfeksiyon, cerrahi, hospitalizasyonda **ilk tercih**
- ✓ Gerektiğinde **isteğe göre titrasyon** yapılabilir
- ✓ Bazal ve yemek öncesi ayarlanabilir (bazal–bolus)
→ **postprandiyal** kontrol sağlar
- ✓ **İV infüzyon** şeklinde kullanılabilir
- ✓ Renal veya karaciğer yetmezliği olan hastalarda da kullanılabilir
- ✓ Uzun süreli açlık veya NPO durumuna uygundur

İnsülin tedavisi her duruma hızlı ve güvenilir uyum sağlar

Glisemik Kontrol

Revaskülarizasyon ve Cerrahi Sonrası Metabolik Yönetim

- Perioperatif hedef: **140–180 mg/dL**
- İnsülin infüzyonu gerekebilir.
- Cerrahi sonrası:
  - Katabolik faz → daha yüksek insülin ihtiyacı
  - Yara kapanırken dozlar tekrar düşer.

Antidiyabetik Tercihi

Akut enfeksiyon sırasında glisemik kontrol $\neq$ Kronik diyabet yönetimi

Metformin

- Sepsis / ağır enfeksiyon
- Hipoksi
- Böbrek fonksiyon bozulması (eGFR <30 ml/dk)
- IV kontrast planı
- Major cerrahi
- Laktik asidoz riski...

SGLT-2 inhibitörleri (Dapagliflozin, empagliflozin)

- Aktif diyabetik ayak enfeksiyonu
- Ülser, gangren, osteomyelit
- Cerrahi / amputasyon planı
- Dehidratasyon, sepsis, açlık
- DKA riski (özellikle öglisemik DKA)

Antidiyabetik Tercihi

Sülfonilüreler (glimepirid, gliklazid, glibenklamid)

- Düzensiz oral alım
- Enfeksiyon + yaşlı hasta
- Böbrek yetmezliği
- **Hipoglisemi riski**
- Değişken oral alımda kontrolsüzlük

Tiazolidindionlar (TZD) (pioglitazon)

- Ödem, kalp yetmezliği riski
- Yavaş etki başlangıcı
- Sıvı retansiyonu
- Akut dönemde faydasız

Antidiyabetik Tercihi

✓ insülin (TERCİH EDİLEN)

- **Altın standart**
- Enfeksiyon, cerrahi ve hospitalizasyonda **ilk tercih**
- Bazal–bolus veya IV insülin
- **Aktif diyabetik ayakta en güvenli ve esnek tedavi**

DPP-4 inhibitörleri (sitagliptin, linagliptin, vildagliptin)

- Hipoglisemi riski düşük
- Hafif–orta enfeksiyonda kullanılabilir
- Linagliptin: BFT'den bağımsız

GLP-1 reseptör agonistleri (liraglutid, semaglutid, dulaglutid)

- Kesin kontrendike değil
- Ancak:
  - Bulantı/kusma
  - Dehidratasyon
  - Cerrahi öncesi genellikle **ara verilir**

Metabolik Değerlendirme

Kan basıncı

Standart hedef:

< 140 / 90 mmHg

- **Genç hastalarda (< 65 yaş):**
  - < 130 / 80 mmHg düşünülebilir**
  - ✓ Ortostatik hipotansiyon riski düşükse
  - ✓ Kontrendikasyon yoksa

Metabolik Değerlendirme

Lipid profili

LDL-kolesterol hedefleri:

- **Diyabet + aterosklerotik KVH / Diyabet + diyabetik ayak ülseri = sistemik ateroskleroz riski yüksek hasta**
LDL <70 mg/dL
- **Çok yüksek KV risk (Periferik arter Hastalığı, Diyabetik Ayak Ülseri, Kronik Uzuv Tehdit Eden İskemi):**
LDL <55 mg/dL
(ESC–EASD / ESC–EAS)
- **Son 2 yıl içinde tekrarlayan KV olay varsa:**
LDL<40 mg/dL

Diyabetik Ayakta Metabolik Kontrol: Sistemik Bir Yaklaşım

Hiperглиsemi: İyileşmenin Önündeki Engel

Bağışıklık Fonksiyonlarında Bozulma

Yüksek kan şekeri nötrofil fonksiyonlarını, fagositozu ve kemotaksisi azaltarak enfeksiyon riskini artırır.

Hücresel Onarımda Duraksama

Hiperглиsemi; übroblast aktivitesini, kollajen sentezini ve anjiyogenezi (yeni damar oluşumu) baslular.

Kronik İnflamasyonun Tetiklenmesi

Kontrolstüz şeker, iyileşmeyi geciktüren kronik bir inflamasyon sürecini besler.

Temel Prensi: İyileşme Sistemiktir

Yara İyileşmesi Sadece Lokal Değildir

Diyahetik ayak yönetiminde "yaranın arka planını düzeltmek" için sistemik bir metabolik yaklaşım şarttır.

İnsülin: Tedavinin Altın Standardı

İnsülin Bir Başarısızlık Değil, Gerekliliktir

Aktif diyabetik ayak vakalarında insülin, en güvenli, en emek ve fizyolojik gereklilik olan tedavi yöntemidir.

Güçlü Anabolik (Yapıcı) Etki

İnsülin; protein sentezini, fibroblast aktivitesini ve kollajen üretimini artırarak doku onarımını doğrudan destekler.

Damarlanma ve Savunma Desteği

İnsülin kullanımı anjiyogenezi hızlandırır ve nötrofil fonksiyonlarını iyileştirerek enfeksiyonla savaşa yardımcı olur.

Metabolik Hedef Tablosu

Glisemik Hedefler (Güvenil Aralık)

HbA1c: 9,7-8; Açlık Glukozu: 100-140 mg/dL; Postprandiyal (Tokluk): <180 mg/dL.

Kan Basıncı (KB) Hedefleri

Standart hedef <140/50 mmHg; 65 yaş altı uygun hastalarda <130/80 mmHg düşünülebilir.

Lipid (LDL-K) Hedefleri

Diyabetis ayak ülseri olanlarda LDL <70 mg/dL; çok yüksek riskli/periferik arter hastalarında <35 mg/dL.

Cerrahi ve Enfeksiyon Döneminde Glukoz Yönetimi

Durum	Hedef Glukoz Aralığı	Kritik Uyan
Aktif Enfeksiyon / Perioperatif	140-180 mg/dL	<110 mg/dL önerilmez (Hipoglisemi riski)
Cerrahi Sonrası	Doz artışı gerekebilir	Katabolik fazda insülin ihtiyacı artar

İlaç Kullanımında Kritik Uyarılar

Metformin: Laktik Asidoz Riski

Sepsis, ağır enfeksiyon, hipoksi veya böbrek tonksiyon bozukluğu (eGFR <30) durumlarında ara verilmelidir.

SGLT-2 İnhibitörleri: DKA Riski

Aktif enfeksiyon, gengen, dehidratsiyon veya cerrahi planında öglisemik Diyabetik Ketoasidoz (DKA) riski nedeniyle kaçınılmalıdır.

Sülfonilüreler ve TZD'ler

Sülfonilüreler düzensiz beslenmede ağır hipoglisemi riski taşıırken, TZD'ler ödem ve sıvı retansiyonu yapabilir.

Teşekkür ederim.